

Väestölaskelman taustalla vaikuttavia tekijöitä

1 Käsitteitä ja määritelmiä

Nurmijärven kunnan väestönkehityksestä on laadittu aluekohtaisia väestölaskelmia. Klaukkalan alueella laskelma on vuosille 2025–2035 johtuen uusien asumisenalueiden toteuttamisjärjestykseen liittyvistä erityiskysymyksistä ja näiden ratkaisemisesta (Maankäytön tavoiteohjelman laadinta). Muilla alueilla laskelmat yltävät vuoteen 2044 asti.

Vaikka tulevaisuuden ennustaminen sisältää paljon epävarmuutta, on väestökehityksen ennakkointia kuitenkin syytä tehdä. Tämä antaa kunnalle mahdollisuuden reagoida etupainotteisesti ja riittävän ajoissa toimintaympäristön muutoksiin sekä muuttuviin palvelutarpeisiin.

Jotta palvelutuotannon kysyntää ja verotulojen kehitystä voidaan ennakoida, tulee talousarvion ja suunnitelmien perustua mahdollisimman todennäköiseen väestökehitykseen lähivuosille. Nurmijärven kunnan väestölaskelma on yhdistelmä väestöennustetta ja väestösuunnitetta.

Väestöennusteet ovat väestönkehitykseen vaikuttavien tekijöiden menneeseen kehitykseen perustuvia laskelmia, joihin ei sisälly ennusteen laatijan suunnittelemaa väestönkehitystä eikä aluepoliittista tahdonilmaisua. Esimerkiksi Tilastokeskuksen väestöennuste on laskennallinen ennuste, jossa väestön tuleva määrä ja rakenne lasketaan ikäryhmittäisten syntyvyys-, kuolevuus- ja muuttokerrointen avulla. Kertoimet on laskettu viime vuosien väestönkehityksen perusteella. Ennusteessa ei arvioida taloudellisten, sosiaalipoliittisten, aluepoliittisten tms. tekijöiden vaikutusta väestönkehitykseen.

Väestösuunnitteet ovat päätettyihin tai suunniteltuihin toimintalinjoihin perustuvia väestönkehityksen suunnitelmia ja kuvaavat usein tavoitteellista kehityskulkua.

Väestölaskelma ei ole pelkkä ennuste, sillä se sisältää menneeseen kehitykseen perustuvien tarkasteluiden lisäksi myös vireillä oleviin ja kunnallistekniikan rakentamissuunnitelman mukaisesti alkaviksi arvioituihin rakentamishankkeisiin sekä kaavavarantoon ja asemakaavoitusohjelman mukaisiin asemakaavoihin perustuvia väestökehityksen tarkasteluja. Näin ollen väestölaskelma perustuu lähivuosien osalta arvioituun asuinrakentamiseen ja valmistuvien asuntojen mahdollistamaan väestönkasvuun. Laskelman loppukausi perustuu arvioon valmistuvista asunnoista tulevaisuudessa käyttöön otettavilla alueilla. Väestölaskelma on menneen kehityksen ja todennäköisen tulevaisuuden perusteella tehty laskelma. Laskelma perustuu parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella tehtyihin arvioihin.

Väestölaskelma laaditaan FT Timo Halmeen laatimalla väestöennustemallilla. Malli käyttää lähtötietona kunnan oman rekisterin paikkatietoja asuntorakentamisesta sekä väestömuutoksista. Lisäksi pohjalla on Tilastokeskuksen väestö-, muuttoliike-, perheasema- ja asutokuntatilastoja.

Väestökehityksen tarkastelu ei ole vain laskennallista, matemaattista, ennustamista. Väestölaskelman rakentamisen taustalla vaikuttaa myös joukko yhteiskunnallisia tekijöitä. Väestölaskelman rakentamisessa on otettu huomioon seuraavia muutostekijöitä:

- kaupungistuminen
- väestön ikääntyminen
- ikäluokkien pieneneminen suhteessa toisiinsa (perheenperustamisikään tulossa Suomen kaikkien aikojen pienimmät ikäluokat)
- asuntokuntien koon pieneneminen
- syntyvyyden pysyminen matalana
- ensisynnyttäjien keski-ikä nouseminen
- asumispreferenssien muutokset/toteuttamisen mahdollisuudet
- rakentamisen trendit
- rakentamisen hinta
- talouden tila ja inflaation kehitys
- liikkumisen kustannukset
- ympäristökysymykset

1.1 Kaupungistuminen

Kaupungistuminen ei ole uusi ilmiö, mutta muuhun maailmaan verrattuna Suomi on kaupungistunut verraten myöhään. Suomen kaupungistuminen alkoi vasta 1960–1970-luvuilla, joka liittyi yhteiskunnan vaurastumiseen ja hyvinvointivaltion rakentamiseen. Toinen merkittävä tekijä on elinkeinorakenteen muutos, joka oli erityisen voimakas 1960-luvulla, jolloin merkittävä osa työvoimasta siirtyi alkutuotannosta töihin teollisuuteen sekä myös palvelualoille. Keskittymis- ja kaupungistumiskehitys sekä kasvukeskuksien tiivistyminen jatkuu sekä maailmalla että Suomessa.

1.2 Väestön ikääntyminen

Väestön ikääntymisellä tarkoitetaan tavallisimmin yli 65-vuotiaiden osuuden kasvua väestössä. Kyseessä on ainutlaatuinen, globaali ilmiö maailman historiassa. Väestö ikääntyy käytännössä kaikissa teollisuusmaissa, ja vastaava kehitys on jo nähtävissä myös monissa kehittyvissä maissa. Väestön ikääntymiseen vaikuttaa eliniän pidentymisen lisäksi myös syntyneiden lasten määrän väheneminen. Taustalla vaikuttavatkin hedelmällisyydessä pitkään tapahtuneet muutokset. Väestön ikääntymistä ei voi pysäyttää, vaan sen seurauksiin pitää sopeuta. Työikäisen väestön osuus pienenee tulevaisuudessa ja huoltosuhte heikkenee. Väestöllisen huoltosuhteen alueellaiset ja kuntakohtaiset erot ovat kuitenkin suuria.

Koko maan tasolla monilla reuna-alueilla ikärakenteen muutos on parhaillaan käynnissä. Seuraavien vuosien ja vuosikymmenien aikana ikärakenteen muutos näkyy erityisesti kunnissa, jotka ovat kasvaneet ja vaurastuneet suurten kaupunkien naapureina. Nurmijärven 2000-luvun alun hyökyaaltomainen kuntaan muutto näkyy tänä päivänä kunnan ikärakenteessa: vuonna 2024 Nurmijärven suurin yksittäinen ikäluokka on 55–59-vuotiaat eli 2000-luvun alussa kuntaan kolmekymppisinä muuttaneet. Lähitulevaisuudessa ikääntyneiden ja vanhusväestön osuus korostuu Nurmijärvellä entisestään syntyvyyden pysytellessä maltillisena sekä ikäluokkien koon pienetessä suhteessa toisiinsa. Ikärakenteen muutos luo tarpeen muun muassa palvelutarpeen sekä palveluverkon uudelleen tarkastelulle.

1.3 Asuntomarkkinoiden muutokset, asumispreferenssien muutokset/toteuttamisen mahdollisuudet

Väestön ja aluerakenteen muutokset ovat tekijöitä, jotka ovat viime aikoina ohjanneet eniten asuntomarkkinoiden kehitystä, erityisesti tarkasteltaessa uudisasuntotuotantoa. Myös lähitulevaisuudessa asuntojen kysyntä painottuu ennen kaikkea kasvaville alueille, mikä vaikuttaa siihen, missä asuntoja rakennetaan ja miten hinnat kehittyvät eri alueilla. Väestönkasvu keskittyy aiempaa harvemmille seuduille. Kaupunkiseutujen tulevasta väestönkasvusta lähes 90 % tapahtuu neljällä suurimmalla kaupunkiseudulla: Helsingin, Tampereen, Oulun ja Turun seudut.

2010-luvun loppupuolen asuntomarkkinoiden muutosten ennusteissa korostui kaupungistumisen vahva jatkuminen sekä suurimpien kaupunkikeskusten korostuminen. Tämä tarkoittaa sitä, että osa entisistä kasvukeskuksista putoaa kyydistä ja erot alueiden välillä kasvavat kiihtyvällä vauhdilla. Myös aluekehityksen konsulttitoimisto MDI julkaisi 2010-luvun lopulla edellä kuvattua kehitystä tukevia tuloksia alueellisen väestökehityksen osalta.

2020-luvulle tultaessa koronaviruspandemia vaikutti voimakkaasti yhteiskunnallisiin kehityskuluihin. Poikkeusaika muutti erityisesti pientalojen asuntomarkkinaa, kun etätyö toi osalle väestöstä vaihtoehtoja asumiseen. Erityisesti kaupungit kuuluivat koronaviruksesta aiheutuneiden oireiden riskiryhmään ja pahin isku osui pääkaupunkiseudulle. Muuttoliike liikkutti ihmisiä pääkaupunkiseudulta kehyskuntiin ja myös muihin Suomen kasvukeskuksiin. Korona-ajan muuttoliiketilastojen valossa voidaan todeta, että korona-aikana liikkeelle lähtivät ne, jotka olivat jo pidemmän aikaa harkinneet muuttoa. Suurella todennäköisyydellä liikkeelle lähtijöillä oli ollut kyteviä asumisen toiveita ja elämän unelmia, joita ei aiemmin ollut mahdollista toteuttaa. Korona-ajan aikaansaama etätyön räjähdysmäinen kasvu ja suoranainen pakko mahdollistivat osaltaan asumisen toiveiden ja unelmien toteuttamisen. Korona-ajan jälkeen etätyö myös juurtui osaksi uutta työntekemisen kulttuuria.

Korona-aika kohteli väestöä kuitenkin epätasa-arvoisesti. (Lähes) paikkaan sitomaton työnteko etätyön muodossa toi asumisen toiveiden ja elämän unelmien toteuttamisen mahdolliseksi erityisesti tietotyöläisille. Tällä väestöryhmällä on myös lähtökohtaisesti paremmat taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa asumisen toiveita. Muuttoliikkeen rakenteen muutokset saattavat voimistaa Helsingin seudun segregaatiokehitystä, etenkin jos muutokset ovat pidempiaikaisia. Työllisten, korkeakoulutettujen sekä keski- ja suurituloisten voimistunut lähtömuutto pääkaupunkiseudulta Helsingin seudun kehyskuntiin sekä muuhun maahan voimistaa seudun sisäisiä eroja.

Korona-aikaa seurasi kuitenkin epävakaa poliittinen maailmantilanne sekä taloussympäristön turbulenssit. Vuodesta 2022 alkanut epävakaa geopoliittinen maailmantilanne ja taloussympäristön epävarmuus kiihtyvän inflaation muodossa ovat pakottaneet asuntokunnat laajentamaan kulurakenteen tarkastelua asumisen kustannuksista kohti elämisen kustannuksia. Esimerkiksi asuntolainojen myöntämisen osalta on aiemmin tarkastettu vain teoreettisten rahkeiden riittävyys, jos lainasta joutuu maksamaan kuuden prosentin korkoa. Testeissä ei kuitenkaan ole huomioitu sitä, että samaan aikaan asuntolainojen korkojen kanssa voivat nousta myös kaikki elämisen kustannukset ruuasta, liikkumiseen ja lämmitykseen. Useasta eri suunnasta puskeva hintojen nousu on saattanut siirtää monia asuntolainaa ottaneita kotitalouksia lainojen stressitestikattojen yli. Inflaation hidastuminen ei ole tuonut tilanteeseen muutosta sillä kustannukset ovat edelleen korkealla eivätkä palkat ole kehittyneet samassa tahdissa hintojen nousun kanssa.

Tiukempien aikojen myötä asumisesta voidaan myös joutua tinkimään. Vuosia 2022–2025 leimannut maailmantilanne on laittanut kotitalouksia ajattelemaan omia kulutustottumuksiaan uudelleen. Monelle asunovelalliselle korkojen nousu on ollut uusi asia, sillä vuosia kestänyt nollakorkomaailma ehti vakiintua mielissä normaaliksi taloustilanteeksi. Väestömuutosten ennakoimisen osalta markkinatilanteiden turbulenssit näkyvät Nurmijärvellä mm. Vanha-Klaukan omakotitalotonttien hidastuneena kysyntänä sekä kauppakirjan tai maanvuokrasopimuksen allekirjoittamisen jatkoaikahakemusten määrän kasvuna.

1.4 Asuntorakentamisen näkymät, talouden tila

Suomen Hypoteekkiyhdistyksen arvion mukaan talous ja asuntomarkkinat astelevat epävarmasti eteenpäin. Samalla kuitenkin odotetaan Suomen talouden viiden vuoden ja samalla lähemmäs kaksikymmentä vuotta jatkuneen kujanjuoksun kääntyvän viimein kasvu-uralle. Varovaisuus leimaa kuitenkin kuluttajien päätöksentekoa.

2010- ja 2020-luvun taitteessa uusia asuntoja rakennettiin paljon ja useassa jo valmistuneessa uudiskohteessa on vielä tyhjiä asuntoja. Asuntojen uudisrakentamisen arvioidaan olevan vielä vuonna 2025 maltillista kun aiemmin valmistuneissa kohteissa on riittänyt sulateltavaa.

Tilanteen ja tulevaisuuden epävarmuus on näkynyt myös Nurmijärven omakotitalorakentamisessa. Erityisesti Vanha-Klaukan uudella asuinalueella uusien talohankkeiden osalta on haettu jatkoaikaa kauppakirjan tai maanvuokrasopimuksen allekirjoittamiselle.

1.5 Perheiden määrän väheneminen, syntyvyyden pysyminen matalana sekä ensisynnyttäjien keski- iän nouseminen

Vaikka perheiden määrä on Suomessa koko ajan kasvanut, on vuoden 2013 jälkeen määrän vuosittainen kasvu merkittävästi pienentynyt. Erityisesti lapsiperheiden määrä on jatkuvasti pienentynyt. Tämä kertoo lähinnä siitä, että perheiden täysi-ikäistyvien lasten ikäluokat ovat suurempia kuin uudet syntyvät ikäluokat.

Väestöliiton Perhebarometreissa on viimeisten vuosien aikana korostunut ensimmäisen lapsen hankinnan siirtyminen myöhäisemmäksi. Lapsia on myös haluttu aiempaa vähemmän, yksilapsisten perheiden suosio on ollut kasvussa ja lapsettomuuden ihanne on kohonnut. Sopivan kumppanin puute, nuorten aikuisten kasvanut tarve elää ensin nuoruutta ja työmarkkinoiden epävarmuus selittävät lastenhankinnan lykkäämistä yhä pidemmälle. Myös muut mielenkiinnonkohteet sekä elämäntyylistä luopumisen pelko ovat myös nousseet sekä nuorilla naisilla että nuorilla miehillä merkittäväksi syyksi siirtää vanhemmaksi tuloa 2010- ja 2020-luvuilla. Myös epävarma työmarkkina-asema, työn ja perheen yhteensovittamisen haasteet, työttömyys tai työttömyyden uhka saavat nuoret aikuiset siirtämään lastenhankintaa myöhemmäksi tai luopumaan vanhemmaksi tulosta tai seuraavan lapsen hankinnasta kokonaan.

Korona-aika rikkoi kuitenkin hetkellisesti kehityksen kulkua. Koko maan tasolla korona-ajan syntyvyyden maltillista nousua selitti toisien ja kolmansien lapsien syntyminen kolme- ja nelikymppisille äideille. Esikoisten osalta lapsia hankkivat ne kolmekymppiset, jotka aikaisemmin lykkäsivät lastenhankintaa ja osaltaan saivat aikaan syntyvyyden notkahduksen. Esikoisten osalta ns. loppukiriä oli näkyvissä 35–39-vuotiaissa synnyttäjissä.

Korona-ajan syntyvyyden pienestä kasvusta huolimatta Suomen ja myös Nurmijärven syntyvyys on edelleen alhainen. Nurmijärven syntyvyys koheni vuonna 2021, mutta tätä seuraava vuosi 2022 jäi jälkeen vuoden 2021 tasosta. Vuonna 2023 syntyvyys taas koheni vain laskeakseen jälleen vuonna 2024. Osaltaan tämä antaa viitteitä syntyvyyden kohenemisen hetkellisyydestä sekä tukee tulkintoja siitä, miten erityisesti esikoisten osalta lapsia hankkivat aiemmin perheellistymistä lykänneet henkilöt. Aiempaan nähden matalasta syntyvyydestä huolimatta on Nurmijärvellä syntyneiden lasten määrä Helsingin seudun kehyskuntien parhaimmistoa.

Lähteet

Alueiden käytön kehityskuva. Suuntaa kestäväälle alue- ja yhdyskuntarakenteelle (2024).

Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:1.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165363/YM_2024_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

"Ei voi sanoa, että vauvabuumi enää jatkuisi", sanoo asiantuntija – korona-ajan vauvat ovat ruuhkauttaneet neuvolat ja synnytyssairaalat (2021). Yle Uutiset 21.9.2021

<<https://yle.fi/uutiset/3-12102755>>

Ennuste vuodelle 2040: Suomessa on vain kolme kaupunkiseutua, jotka kasvavat – muu maa näivettyy (2019). Helsingin sanomat 22.2.2019.

<<https://www.hs.fi/talous/art-2000006010150.html>>

Helsingin seudulle nousee nyt "aavetaloja" ilmiöksi asti – "Olemme pysytelleet rauhallisina", sanoo asukas. Helsingin Sanomat 19.7.2023

<<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009689098.html>>

Helsingissä uskalletaan aloittaa yli 500 asunnon rakennushanke – onko se merkki elpymisestä vai vain yksittäistapaus? Helsingin Sanomat 11.3.2025

<<https://www.hs.fi/talous/art-2000011076269.html>>

Houkuttaako Nurmijärvi-idylli taas? Muuttoliike jakaa kehyskunnat voittajiin ja häviäjiin (2017). Yle Uutiset 29.10.2017

<<https://yle.fi/uutiset/3-9898476>>

Hypon asuntomarkkinakatsaus Q1/2025. Suomen Hypoteekkiyhdistys.

<www.hypo.fi/wp-content/uploads/2025/03/Hypon-Asuntomarkkinakatsaus_maaliskuussa-2025.pdf>

Hypon talouskatsaus 01/2025. Suomen taloustilanne ja -näkymät.

<www.hypo.fi/wp-content/uploads/2025/01/Hypon-Talouskatsaus-1_2025.pdf>

Isäksi ja äidiksi tullaan aina vain myöhempään – keskimääräinen ensisynnytysikä jopa 34 vuotta (2015). Yle, Uutiset. 6.3.2015

<<https://yle.fi/uutiset/3-7847099>>

Kaupunkipolitiikkaan koronaläkkeet (2021). Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI.

<www.mdi.fi/wp-content/uploads/2022/05/kaupunkipolitiikan-tiekartta5-mdi-digi-210326.pdf>

Korona-aika sai monet muuttamaan isojen kaupunkien kehyskuntiin, mutta asuntojen hinnat kasvukeskuksissa ovat jatkaneet nousuaan (2021). Yle Uutiset 19.8.2021

<<https://yle.fi/uutiset/3-12064348>>

Koronakriisi sai suomalaiset muuttamaan suurista kaupungeista maaseutumaisiin kuntiin – "Ilmiö on poikkeuksellinen", sanoo muuttoliiketutkija (2021). Yle Uutiset 17.8.2020

<<https://yle.fi/uutiset/3-11494111>>

- Kortteinen, M., M. Lankinen & M. Vaattovaara (1999). Pääkaupunkiseudun kehitys 1990-luvulla: Kohti uudenlaista eriytymistä. *Yhteiskuntapolitiikka* 64(5–6), 411–422.
< <https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/100724/9956kortteinen.pdf?sequence=1>>
- Kuka haluaa lapsia 2020-luvulla? (2022). Väestöliiton perhebarometri 2022
< <https://www.vaestoliitto.fi/verkkajulkaisut/kuka-haluaa-lapsia-2020-luvulla/>>
- Kysely: Yhä useampi suomalainen kannattaa tiivistä, kaupunkimaista rakentamista – suuri osa haluaa silti omakotitaloon pois keskustasta (2017). Helsingin sanomat. 4.6.2017
<<http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005240244.html>>
- Laakso, S. & H. Loikkanen (2018). Kaupungistuminen – viimeaikainen ilmiö vai pitkään jatkunut kehityskulku? Kvartti 1/2018.
<<https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/kaupungistuminen-viimeaikainen-ilmio-vai-pitkaan-jatkunut-kehityskulku>>
- Laakso, S. & H. Loikkanen (2004). *Kaupunkitalous: johdatus kaupungistumiseen, kaupunkien maankäyttöön sekä yritysten ja kotitalouksien sijoittumiseen*. 427 s. Gaudeamus, Tampere
- Lapintie, Kimmo (2008). Ilmastonmuutos ja elämän virta. *Yhdyskuntasuunnittelu* 46(1), 24–39.
<<http://www.yss.fi/yks2008-lapintie.pdf>>
- Lilius, Johanna (2009). Lapsiperheet kaupungin keskustassa. *Yhdyskuntasuunnittelu* 47(2), 44–49.
- Luukkainen, Paavilainen, Vuorio (2021). Poikkeusaika muutti pientalojen asuntomarkkinaa – etätyö toi osalle vaihtoehtoja asumiseen. Tieto & Trendi, 25.5.2021
< <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/poikkeusaika-muutti-pientalojen-asuntomarkkinaa-etatyo-toi-osalle-vaihtoehtoja-asumiseen/>>
- Maakunnittaiset ennusteet. Kooste MDI:n maakuntien väestöennusteesta vuoteen 2040 (2019). Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI
< http://www.mdi.fi/content/uploads/2019/03/maakunnittainen_ennuste.pdf>
- Manner-Suomessa kolme kasvavaa maakuntaa vuoteen 2040 mennessä (2019). Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. 15.3.2019
< <http://www.mdi.fi/ennuste2040/>>
- Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. Väestöliiton perhebarometri 2017. Väestöliitto.
< <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/26d90dd39d48f721efd8af402e751686/1536926910/application/pdf/7659544/vanhemmuutta%20lyka%CC%88ta%CC%88a%CC%88n%20netti%20iso.pdf>>
- Miksi syntyvyys laskee? Suomalaisten lastensaantiin liittyviä toiveita ja odotuksia –barometrissa (2015). Väestöliiton Perhebarometri 2015. Väestöliitto.
<<http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/ed5213899cbdab96ff76ca5e0c9cc311/1503143128/application/pdf/48760>>

90/Perhebarometri2015_nettti.pdf>

Mustonen, Pekka & Taru, Lidblom (2016). Kantakaupungissa asuu tyytyväisiä lapsiperheitä. Kvartti.
<<http://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/kantakaupungissa-asuu-tyytyvaisia-lapsiperheita>>

Mäenpää, Pasi (2008). Avara urbanismi. Yritys ymmärtää suomalainen kaupunki toisin Teoksessa:
Asuttaisiinko toisin? Kaupunkiasumisen uusia konsepteja kartoittamassa 21–47.
Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 95.

Perheiden määrän kasvu aiempaa hitaampaa (2017). Tilastokeskus, Suomen virallinen tilasto (SVT):
Perheet (verkkojulkaisu).
<http://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html>

Pääkaupunkiseutu täyttyy puolityhjiksi jäävistä asuntokohteista. Helsingin Sanomat 13.12.2022.
<<https://www.hs.fi/visio/art-2000009247570.html>>

Rotkirch, Anna. (2022). Ohi on? Suomen syntyvyys notkahti jälleen. Tietovuoto-artikkeli 4/2022.
Helsinki: Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos
<<https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/ohi-on/>>

Rotkirch, Anna. (2025). 20 ehdotusta lapsitoiveiden tukemiseksi Selvitys syntyvyyden laskusta Suomessa. Valtioneuvoston julkaisu 2025:22.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/166137/VN_2025_22.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ruotsalainen, Kaija (2013). Väestö vanhenee – heikkeneekö huoltosuhde?. Tilastokeskus.
< http://www.stat.fi/tup/vl2010/art_2013-02-21_001.html>

Savelieva, K., Jokela, M., Rotkirch, A. (2022). Reasons to postpone childbearing during fertility decline in Finland. *Marriage & Family Review* (Accepted/In Press), 1–24.
<https://researchportal.helsinki.fi/files/257598841/Reasons_to_Postpone_Childbearing_during_Fertility_Decline_in_Finland.pdf>

Silventoinen, Karri (2015). Väestön ikääntyminen on Suomen tulevaisuuden haaste. Uutistamo.
<<https://www.uutistamo.fi/vaeston-ikaantyminen-on-suomen-tulevaisuuden-haaste/>>

Sternberg, Mats (2017). *Helsingin seudun 1960- ja 1970-lukujen lähiöiden sosioekonominen ja demografinen kehitys vuoden 1990 jälkeen*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2017:1. Väitöskirja.
<https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_06_07_Tutkimuksia_1_Stjernberg.pdf>

Syntyvyys laski Suomessa kolmatta vuotta peräkkäin – Keski-Pohjanmaa jälleen syntyvyyden kärkimaakunta. Vuoden 2024 kokonaishedelmällisyysluku oli tilastointihistorian matalin. Yle uutiset 23.1.2025
<<https://yle.fi/a/74-20138807>>

Sytykkeitä 2020 kaupunkipolitiikkaan (2020). Kuntaliitto ja Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI.
<www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Sytykkeit%C3%A4%202020%20kaupunkipolitiikkaan_Kaupunkiin-raportti_Kuntaliitto_10-9-2020.pdf>

Turussa myytiin tammikuussa yksi uusi asunto välittäjien kautta. Kauppalehti 12.2.2024.

< <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/turussa-myytiin-tammikuussa-yksi-uusi-asunto-valittajien-kautta/39a8835f-66a9-4aff-b569-89d5f3c68a07>>

Vain 90 vauvaa enemmän kuin huonoimpaan aikaan – Alkuvuoden syntyvyys romahti jälleen lähelle pohjalukemia (2021). Helsingin sanomat 10.5.2022.

< <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008805985.html>>

Vauvaton elämä (2023). Yle Uutiset 25.6.2023

< <https://yle.fi/a/74-20034812>>

Väestörakenteen muutos vähentää työvoimaa ja työllisten määrää (2016). Euro & talous 3/2016

<<https://www.eurojatalous.fi/fi/2016/3/vaestorakenteen-muutos-vahentaa-tyovoimaa-ja-tyollisten-maaraa/>>